

Retrospectief Rosa von Praunheim

In 1967 woont Rosa von Praunheim de vierde editie van EXPRMNTL bij in Knokke-le-Zoute. Het betreft zijn allereerste filmfestival; tot die tijd interesseert hij zich voornamelijk in schrijven en schilder- en performancekunst. Het bruisende ecosysteem waaraan hij deelneemt bij EXPRMNTL begeestert hem: hij ontdekt de geniale en trash films van de Amerikaanse underground, die hij tijdens de rest van zijn leven zal blijven koesteren als invloedrijke referentie, samen met het expressionisme. De queer, radicale beelden van Jack Smith en Gregory J. Markopoulos, wiens assistent hij kort daarna wordt, werken in op hem als ware openbaringen: "Het is daar dat ik voor het eerst homoseksuele mannen en hun erotische dromen op het grote scherm zag," schrijft von Praunheim in zijn memoires *Fünzig Jahre pervers: die sentimental Memoiren des Rosa von Praunheim*.

Het is eveneens in Knokke dat hij regisseur Werner Schroeter ontmoet, met wie hij een vriendschap opbouwt. Schroeter stelt hem voor aan de protagoniste van zijn werk, Magdalena Montezuma, die ook de heldin wordt van een van von Praunheims allereerste films, **Macbeth Oper von Rosa von Praunheim**.

Wat bij Rosa von Praunheim een blijvende indruk nalaat, is EXPRMNTL's emancipatorische potentieel van experimentele film. Hij omarmt hun *DIY*-ethiek en ontwikkelt een filmstijl van plantrekkerij die vrolijk ongeregeld en collaboratief is, en voortdurend op gespannen voet staat met de zeden en normen van de dominante cultuur. *Camp, kitsch*, slechte smaak en slordig vakmanschap zijn in von Praunheims oeuvre kritische instrumenten tegen de naoorlogse kleinburgerlijkheid in West-Duitsland (**Die Bettwurst** en de sequel **Berliner Bettwurst**).

Van alle out filmmakers van de Nieuwe Duitse Cinema – Ulrike Ottinger, Monika Treut, Elfi Mikesch, Werner Schroeter en Rainer Werner Fassbinder – is Rosa von Praunheim de enige die streeft naar een cinema die onverholen homoseksueel en revolutionair is. Hij doet dit met zo veel toewijding dat het een deel van zijn persona werd. In de jaren 1960 besluit hij de vrouwelijke naam Rosa von Praunheim aan te nemen als referentie naar de *Rosa Winkel*, de roze driehoek die gedeporteerde LGBTQIA+-personen in naziconcentratiekampen moesten dragen.

In 1971 werkt von Praunheim samen met seksuoloog Martin Dannecker aan **Nicht der Homosexuelle ist pervers, sondern die Situation**, in der er lebt, een provocatieve en brandend actuele film die een stuwende kracht uitoefent bij de opkomst van de hedendaagse homoseksuele en lesbische bevrijdingsbeweging in Duitsland. Opgevat als een onrechtstreekse vervolgfilm van de vorige film, **Army of Lovers or Revolts of the Perverts**, documenteert de film de Noord-Amerikaanse *queer liberation movement* van de jaren 1950-1970. **Der Einstein des Sex** keert terug naar het activisme van een van de pionieren van de Duitse en Europese LGBTQIA+ beweging: dokter Magnus Hirschfeld.

www.goethe.de

**GOETHE
INSTITUT**

Sprache. Kultur. Deutschland.

In de jaren 1980 is Rosa von Praunheim een van de leidende figuren in de strijd tegen hiv/aids en een sterke voorvechter van safe sex. Met **Ein Virus kennt keine Moral** brengt hij een bijtende musical uit – een radicale artistieke aanval op de passiviteit van regeringen en media. Met **Die Aids-Trilogie** in 1990, richt hij zich in de eerste twee delen (**Positiv** en **Schweigen = Tod**) op de manier waarop queer gemeenschappen in New York zich organiseren tegen het virus. **Feuer Unterm Arsch**, het derde deel van de trilogie, hekelt daarentegen het totale gebrek aan activisme tegen hiv/aids in Duitsland. De film brengt Rosa von Praunheim ertoe een van de meest controversiële politieke daden uit zijn carrière te stellen: het publiekelijk *outen* – zonder huntoestemming – van een reeks Duitse televisiepresentatoren, naar het voorbeeld van de guerrilla-acties van het collectief *Queer Nation*.

De onmiskenbaar provocerende films (en standpunten) van von Praunheim vormen een cinema van opstand die zich tegelijk ontpopt als een cinema van zorgzaamheid. Zijn meest virulente films, zoals **Nicht der Homosexuelle**, gaan systematisch gepaard met discussies met het publiek. Hij maakt ook portretten van vrouwen en personen in de marge van de maatschappij, achter wier ietwat bijtende camp een ongelooflijke tederheid schuilgaat: voor zijn acteurs en actrices (zoals zijn vriendin Lotti Huber in **Unsere Leichen leben noch**), voor zijn medewerkers (met name Elfi Mikesch, als cameravrouw in *Leidenschaften*, **Anita - Tänze des Lasters** en **Horror Vacui**), voor oudere, vergeten sterren (**Ich bin ein Antistar - Das skandalöse Leben der Evelyn Künneke** en **Tally Brown, New York**) en voor zijn biologische mama en adoptie moeder (**Meine Mütter - Spurensuche in Riga**).

Ten slotte wijdt Rosa von Praunheim aan *drag*- en transgemeenschappen een reeks werken die, hoewel ze niet vrij zijn van enige onhandigheid, een ongezien platform bieden voor politieke en artistieke expressie voor die tijd (**Stadt der verlorenen Seelen** in 1983, **Ich bin meine eigene Frau** in 1992 en **Transsexual Menace** in 1996).

Juni 2026

explor'âge
mhtldor

ladestructiondesespacesvides

MISSING
FILMS

CINEMATEK

www.goethe.de

GOETHE
INSTITUT

Sprache. Kultur. Deutschland.